



Alla uppgifter hänför sig till det bifogade materialet. **Välj ut tre av de fem uppgifterna nedan.** Uppgifterna bedöms med poängen 0–6. Utgå från att materialet är bekant för läsaren. Iakttagelser, påståenden och tolkningar som framförs i svaren ska ändå motiveras med exempel ur materialet. Lämplig längd på ett svar är ungefär två sidor. Inled ett nytt svar på en ny sida. **Varje svar ska ha en rubrik som du själv väljer.** Skriv också uppgiftsnumret framför rubriken. Svaren ska vara tydligt och prydligt skrivna, men du behöver inte renskriva med kulspetspenna eller bläckpenna.

Uppgifter

1. Vad kan man dra för slutsatser om personernas livsstil och värderingar i utdraget ur Jens Lapidus roman *Snabba Cash* (s. 2–4)?
2. Med vilka medel skapas stilen i utdraget ur Jens Lapidus roman *Snabba Cash* (s. 2–4)?
3. Hur stöder berättelseformen marknadsföringen av Nordeas bostadslån (s. 5)?
4. Analysera de tre texterna om Turkiet. Fokusera på genretypiska drag (s. 6–8).
5. Hur konstrueras bilden av Turkiet i texterna på s. 6–8?

Material

| | |
|--|-----|
| Jens Lapidus: <i>Snabba Cash</i> (romanutdrag)..... | 2–4 |
| Nordea: Bankman blev Elisabeths räddare i nöden (marknadsföringstext)..... | 5 |
| Detur (annons)..... | 6 |
| Arne König: Jag bokar nästa resa till Istanbul (krönika)..... | 7 |
| Escape 360°: Bodrum, Turkiet (resetips)..... | 8 |

Obs! Språket i texterna är identiskt med språket i originalpublikationerna.

Fyra killar satt i ett vardagsrum, laddade för fest.

JW med backslick. Och, ja, han visste att en massa sopor föraktade hans frisyr, de kallade den kotlettfrilla samtidigt som de fick något hatiskt i blicken. Men sådana kommunister hade ingen koll, så varför skulle han bry sig.

Nästa kille hade också bakåtslickat hår. Pojke nummer tre körde en kortare style, alla hårstrån vackert placerade i tät struktur med en noggrant utmejslad linjalrak snedbenan som skar igenom frisyren. Den klassiska New England-looken. Sista killens hår var blont, mellanlångt, lockigt i rufsig charmighet.

Grabbarna i rummet var fina, ljusa killar. Rena drag, raka ryggar, rätt hållning. De visste att de var pojkar som såg vassa ut. Pojkar med koll. De visste hur man klär sig, hur man för sig, hur man agerar lämpligt. De kunde knepen för att få uppmärksamhet. Få brudar. Få tillträde till livets goda – dygnet runt.

Den allmänna pulsen i rummet: taggad, vi vet hur man festar, det kan inte slå fel.

JW tänkte: det här är en prima kväll. Boysens partyhumör är på topp.

Fördrinken tog de som vanligt hemma hos Putte, killen med snedbenan. Lägenheten, en nätt tvåa på femtiotvå kvadrat, låg på Artillerigatan och var en gåva från Puttes föräldrar på hans tjugoårsdag förrförra året. JW kände till familjen. Pappan: finansmannen som slickade Stenbeckssfären uppåt och sparkade övertaliga nedåt. Mamman: gamla pengar – familjen ägde fortfarande hus över halva Stockholm och femhundra hektar jordbruksfastighet i Sörmland. Som sig bör.

De hade ätit klart. Frigolitkartongerna stod kvar ute på köksbänken. Takeaway från Texas Steakhouse på Humlegårdsgatan, lyx tex-mex med ordentligt kött.

Nu satt de i sofforna och förkrökade.

JW vände sig till den lockiga pojken med smeknamnet Nippe, och frågade: ”Borde vi inte gå snart?”

Nippe, som egentligen hette Niklas, tittade på JW. Svarade med sin ljusa slyngelröst: ”Vi har bokat bord till klockan tolv så det är ingen brådska.”

”Okej, då hinner vi ta varsin whiskycola till.”

”När ska vi suga i oss den andra kolan då?”

”Ha, ha. Fyndigt. Nippe, ta det lugnt, vi tar våra laddar när vi kommit fram, då räcker det längre.”

Frimärkspåsen med fyra gram brände i JW:s kavajinnerficka. Boysen brukade turas om att fixa till helgen. Leveranserna kom från en turre som i sin tur köpte av någon juggegangster. JW visste inte vem högsta hönset var men gissade, kanske ökände Radovan *himself*.

JW sa: ”Boys, i kväll har jag slagit på riktigt stort. Jag har med mig fyra gram. Det blir minst ett halvt gram var till oss och över att bjuda flickorna på.”

Fredrik, den andre killen med slickad frisyr, tog en sipp från sin drink. ”Fattar ni vad den där turken måste tjäna på oss och hela vårt gäng?”

”Han klarar sig nog bra.” Nippe log. Låtsades räkna pengar.

JW undrade: ”Vad tror ni han har för marginaler? Tvåhundra per gram? Hundrafemtio?”

Diskussionen flöt vidare till andra, vanligare, samtalsämnen. JW kunde dem utantill. Gemensamma kompisar. Brudar. Moët & Chandon. Vissa saker var alltid givna. Det var inte så att de inte kunde snacka om annat, de var inga puckon utan verbalt väluppfostrade vinnare. Men intressena svävade inte ut i onödan.

Till slut landade snacket på företagsidéer.

Fredrik sa: ”Ni vet, det behövs inte så mycket pengar för att starta ett aktiebolag. Hundratusen kronor räcker, det är minsta aktiekapital tror jag. Om vi kommer upp med en skön idé kan vi göra det. Försöka göra lite affärer, registrera ett häftigt firmanamn, utse styrelse och vd. Men framförallt, köpa grejer momsfrött och så. Hur skönt är inte det?”

JW hobbyanalyserade Fredrik. Killen var fullkomligt ointresserad av människor vilket på sätt och vis var skönt, han frågade inte ens varifrån JW kom eller något annat om hans bakgrund. Han pratade mest om sig själv, märkeskonsumtion eller båtar.

JW svepte sin whiskycola. Hällde upp en bred GT. ”Låter askönt. Vem fixar hundratusen kronor?”

Nippe bröt in: ”Det kan man alltid fixa, eller hur? Jag gillar förslaget.”

JW satt tyst. Han tänkte på var han skulle kunna få hundratusen ifrån och visste redan svaret. Ingenstans. Han gjorde inte en min. Spelade med. Flinade.

Nippe bytte skiva. Putte la upp fötterna på soffbordet och tände en Marlboro Light. Fredrik som just köpt en Patek Philippe pillade med armbandet på den och mässade högt för sig själv: ”*You never actually own a Patek Philippe, you merely look after it for the next generation.*”

Stereon spelade Magnus Uggla på volymnivå åtta. Alla i rummet var överens. Uggla regerade. Dissade allt och alla. ”De säger jag skiter i allt men det skiter jag i.” Rätt attityd. Varför ska man bry sig om vad en massa sossar tycker?

JW älskade de här fördrinkarna. Samtalsämnena. Stämningen. De var killar med klass. Snygga killar. Alltid lika välklädda killar. Han spanade in dem.

Skjortor av märkena Paul Smith och Dior och en måttbeställd av en skraddare på Jermyn Street i London. En av märket A.P.C., fransk, med amerikansk krage och dubbla manschetter. På benen körde två av killarna Acnejeans. Guccijeans på en: snirkliga sömmar på bakfickorna. En hade svarta bomullsbyxor. Kavajerna flotta. En från Balenciagas vårkollektion, dubbelknäppt, brun, ganska kort i modellen med dasslock – dubbla slitsar där bak. En Dior i kritstrecksrändig, smal modell med dubbla fickor på ena sidan. En var måttbeställd från skraddare på Savile Row i London: tydliga sömmar i slagens kanter och rött foder. Ullen i Super 150, bättre kvalitet gick inte att köpa för pengar. Kännetecken på en fin kostym: fodrets följsamhet, att det inte blir hängigt. Den här kavajens foder var mjukare, följsamare och hade bättre passform än något som fanns i butikerna i Sverige.

En kille körde utan kavaj. JW undrade varför.

Slutligen skorna: Tod's, Marc Jacobs, Gucciloafers med det klassiska spännet i guld, Pradas bästsäljande gummiskor med den röda logotypen som en del av sulans häl. Ursprungligen framtagna till Pradas segelbåt i World's Cup.

På det svarta, trimmade läderbälten. Hugo Boss. Gucci. Louis Vuitton. Cornelianni.

JW uppskattade det totala värdet: sjuttiofvtusentrehundra kronor. Exklusive klockor, klackringar och manschettknappar. Inte illa.

På bordet stod Jack Daniel's, Vanilla Vodka, lite gin, en halv flaska Schweppes Tonic, Coca-Cola och en nästan full karaff med äppeljuice – någon hade kommit på idén att göra Apple Martini men bara tagit ett glas av det.

Den allmänna åsikten i rummet: det är inte här vi ska bli fulla. Packade blir vi på krogen. Ett bord på Kharma var redan beställt. Brudar ingick väl i det.

JW tänkte: vilken atmosfär, vilken uppladdning, vilken härlig kompisanda. Det här var sköna killar. Stockholmsnatten deras att erövra.

Han lät blicken scanna in rummet. Över tre meter i tak. Feta lager med stuktur. Två fåtöljer och en grå soffa på den äkta mattan. Fyrahundratusen små knutar som knutits av en fastkedjad pojke. Några Slitz, Café, motor- och båttidningar låg slängda i soffan. Längs ena väggen stod tre låga bokhyllor från Nordiska Galleriet. En var fylld med cd-skivor, videokassetter och dvd-filmer. I den andra stod stereon, en Pioneer – liten, men bra krut i de fyra små högtalarna, uppsatta i rummets hörn.

Sista bokhyllan var fylld med böcker, tidningar och pärmar. Bland böckerna syntes adelskalendern, Strindbergs samlade verk och årsböcker från skolan. Strindbergs samlade bara måste vara en present från Puttes föräldrar.

Teven var bred, platt och snuskigt dyr.

Alla satt med skorna på enligt klassiskt maner. En vattendelare i inomhusvärlden. Allmänna rytmen: tre typer av människor finns. Den som alltid kliver in med skor och har den rätta inställningen – finns det något värre än att glida omkring i partykläder i strumplästen? Människa typ två är den som blir osäker och kollar in hur de andra gör, kanske behåller dem på om de andra har skor. Velaren, vindflöjeln. Slutligen finns den tredje sorten som tror att man alltid ska ta av sig, den som får glida fram ljudlöst i svettiga strumpor, den som får skylla sig själv.

JW hatade folk som gick i strumplästen. Håll på strumporna ännu värre. Hans förslag på lösning var enkel: nackskott. Att se en tå sticka ut äcklade honom. Så svenssonartat. Plumpt. Ett sant attribut för kreti och pleti. Strumpvärldens regler rekapitulerade: behåll skorna på, bär aldrig tubsockor och se till att det aldrig blir en glipa mellan byxa och strumpa. Svart är färgen eller möjligen grälla skojstrumpor till i övrigt dämpad stil.

JW körde av säkerhetsskäl med knästrumpor. Svarta. Alltid Burlington. Hans devis: mycket lättare att sortera efter tvätt om alla är likadana.

Planen för kvällen var enkel. Drinkbordet var alltid en klockren vinnare. Förutsättningen att få boka uppfyllde de lätt. Man krökar för minst sextusen kronor.

Jens Lapidus, *Snabba cash* (2006)

Bankman blev Elisabeths räddare i nöden

Här är kvinnan som vet vad hon vill – och inte vill. När nya jobbet inte blev som hon tänkt sig sade hon upp sig och beredde sig på det värsta ekonomiskt. Då ryckte banken in som en oväntad räddare i nöden.



Elisabeth Siljehult med Albin Gustafsson. Foto: MiniMedia

SKÖVDE. I fem mils radie runt om Skövde bor det cirka 250 000 människor och staden ligger, tågvägen, nästan mitt mellan Stockholm och Göteborg. Handeln växer starkt här och allt från stora till små företag går bra. Men även industrin har ett fäste då Volvo sedan länge tillverkat motorer för lastbilar och personbilar i staden. Därför bestämde sig Elisabeth Siljehult i slutet av 2011 för att säga upp sig från sitt jobb i telekombranschen där hon jobbat de senaste 13 åren.

– Jag trivdes jättebra med mina arbetskamrater men kände att det var dags för något nytt. Att arbeta som receptionist på hotell var något som jag alltid känt mig intresserad av att göra och jag hittade snabbt ett jobb på ett konferenshotell utanför Skövde, säger hon.

Chefen helt oförstående

Men jobbet som hade låtit så bra när hon var där på intervjun visade sig inte riktigt vara som hon hade tänkt sig.

– Jag märkte ganska omgående att det var lite av en ”sköt dig själv”-stämning och som ny på jobbet behöver man stöd och uppmuntran men det fick jag inte där.

Hon minns särskilt kvällen då hon fick nog.

– Det var ungefär tre veckor in i min anställning. Jag arbetade min första kväll själv i receptionen och var jättenervös eftersom jag inte riktigt kunde systemen ännu och så fick jag ett samtal från sjukhuset om pappa. Han hade blivit inlagd och de trodde inte att han skulle klara natten. De bad mig komma in så fort jag kunde så jag ringde min chef, men han var helt oförstående och lät mig inte gå.

”Det här kommer inte att fungera”

Efter hjälp från de som jobbade i köket på hotellet lyckades hon åka till sjukhuset och till sin pappa som klarade natten. Men ganska snabbt efteråt fick hon ett samtal från chefen som inte var glad för att hon hade åkt.

– Jag sa då att ”det här kommer inte att fungera” och att jag skulle komma in med mina nycklar, berättar Elisabeth.

Efter ett besök på Arbetsförmedlingen blev det inte direkt bättre. Eftersom Elisabeth sagt upp sig sattes hon på karens hos a-kassan i 40 dagar. De ville dessutom att hon skulle sälja bilen för att få in pengar snabbt.

– Jag kände hur orosknuten i magen bara blev värre och värre. Jag visste ju att jag skulle få ett jobb snart igen och att jag då skulle behöva min bil men tankarna på alla utgifter kändes svindlande, säger hon.

”Skönt att ha någon som trodde på mig”

Hon ringde sin bankman Albin Gustafsson på Nordea i Skövde för att förklara vad som hade hänt.

– Han sa bara ”klart jag hjälper dig, du kommer få ett nytt jobb snart igen”. Han var så lugn och sansad och tog bort amorteringen på bilen. Det var som om han kunde läsa av mina tankar och frågade hur jag skulle göra med alla andra räkningar. Jag svarade att jag inte riktigt visste och då sa han bara ”hur mycket behöver du?” och lade upp ett lån till mig, berättar Elisabeth.

– Det var så skönt att ha någon som trodde på mig. Och när allt det ekonomiska hade löst sig kunde jag fokusera på att söka nya jobb, säger hon.

Lånet betalades tillbaka direkt

Och det tog inte lång tid innan hon hittade något nytt. I slutet av februari 2012 började på hon sitt nya jobb som ordermottagare hos Roupéz Profile, ett företag som arbetar med varumärkesprofilerade kläder. Och lånet? Det betalades tillbaka ganska direkt efter att hon fått jobbet.

Nordea

<<http://nordea.minimedia.se/bankresan/bankman-blev-elisabeths-raddare-i-noden>>.

Hämtat 16.9.2013.

FÖLJ MED PÅ MATLAGNINGSPRESA TILL ALANYA I TURKIET

- en fantastisk kombination av sol, bad, kultur & matlagning!



KULINARISKA LÄCKERHETER

Följ med Detur till Alanya och var med på vår turkiska matlagningskurs! Lär dig trollo fram kulinariska läckerheter med hjälp av vår engelsktalande turkiske kock
Givetvis får ni också njuta av det det ni gemensamt tillagat!

All inclusive
Hotell Boulevard
Alanya, Turkiet

DDD

3/9 + 17/9 1v
Prisex / pers med del i dubbelrum. Från Sthlm & Gbg inkl flygtillägg och turkisk matlagningskurs. Begränsat antal platser.

5.849 SEK



detur

där solen skiner!

För mer information och andra erbjudanden:
08-723 46 00 detur.se

Jag bokar nästa resa till Istanbul

Det är gigantiska tillställningar, enorma rum, många advokater i svarta kappor, släktingar och vänner – och fångar, omgivna av poliser. I Diyarbakir i sydöstra Turkiet ser jag journalisten och förläggaren Bedri Adanir i en jättelik domstolslokal omgiven av tre poliser, en på vardera sidan, en bakom honom.

Adanir kastar en blick bakåt och vinkar till sin mor, sina syskon och några vänner på plats.

Med det turkiska journalistförbundets ordförande Ercan Ipekci hade jag kommit tidigt på morgonen till Diyarbakir från Istanbul. Vi var där för att observera rättegången mot en av många journalister i Turkiet, i dag det land som fängslar flest journalister i världen.

Adanir greps den 8 januari 2010 och står som många andra journalister åtalad för understödjande av terrorism. På sitt förlag har han bland annat publicerat en bok av den fängslade kurdiske ledaren Abdullah Öcalan, som grundade det av EU och USA terroriststämplade PKK, Kurdistans arbetarparti.

Som aktiv i den Europeiska Journalistfederationen, EFJ, har jag ett antal gånger besökt turkiska domstolar när våra kolleger står inför rätta. Vi observerar och visar vårt stöd för de fängslade journalisterna, i dag omkring 75 personer. I våras var de drygt 100.

Samtidigt pågår förundersökningar mot flera tusen journalister. Det är ett skräckscenario svårt att förstå. Statens vilja att kontrollera medierna tycks inte ha många gränser.

Vår resa till Diyarbakir var onödigt tidig. Först vid 17-tiden kommer Adanirs fall upp. Familjen har väntat hela dagen i hettan och trängseln i en korridor utanför domstolslokalen. Adanirs advokat kräver kort att hans klient ska släppas. En kvart senare får vi ett skriftligt beslut utan motivering; fången ska stanna i häktet, ny rättegångsdag om nästan tre månader. Jag frågar mig om beslutet var fattat på förhand eftersom det kunde expedieras så snabbt.

Dagen därpå är Ercan och jag tillbaka i Istanbul. Där pågår rättegången mot journalister vid Oda TV. Trots namnet är Oda TV en webbplats, med granskande och kritisk journalistik. Tio personer har ursprungligen varit häktade från Oda TV, nu är dock de flesta på fri fot. Åtalet gäller återigen terroranklagelser, baserat på texter funna i journalisternas datorer. Fyra olika undersökningar visar dock att de otillåtna texterna tillförts utifrån, att journalisterna själva inte öppnat de aktuella filerna och alltså inte heller ändrat i dem.

På kvällen vid halvnotiden samlas domstolen igen för att redovisa sitt svar på advokaternas begäran att deras klienter ska släppas. Baris Pehlivan och kollegan Baris Tertoglu friges, medan ägaren till Oda TV, Soner Yalcin får stanna kvar i häktet. Jublet blandas med tårar.

EFJ har uppmanat kolleger i Europa att följa Amnesty-modellen och adoptera en kollega. Omkring 15 av de fängslade journalisterna är nu adopterade, framför allt av olika journalistförbund, men också av enskilda redaktioner. Baris Pehlivan, adopterad av det svenska Journalistförbundet, kommer till Sverige i november för att berätta om bristen på yttrande- och pressfrihet i Turkiet.

De släppta journalisterna är inte frikända utan domstolsprocesserna fortsätter. Den turkiska staten lyckas straffa personer som inte är dömda genom att låta rättegångarna pågå år efter år och i några fall har journalister suttit häktade i snart fem år.

Bland de journalister som inte är anklagade för brott sprider sig rädslan för att förlora jobbet. Arbetsgivarna vill inte ha trubbel med regeringen och som en följd av denna rädsla sprider sig självcensuren.

Själv bokar jag nästa resa till Istanbul.

Arne König

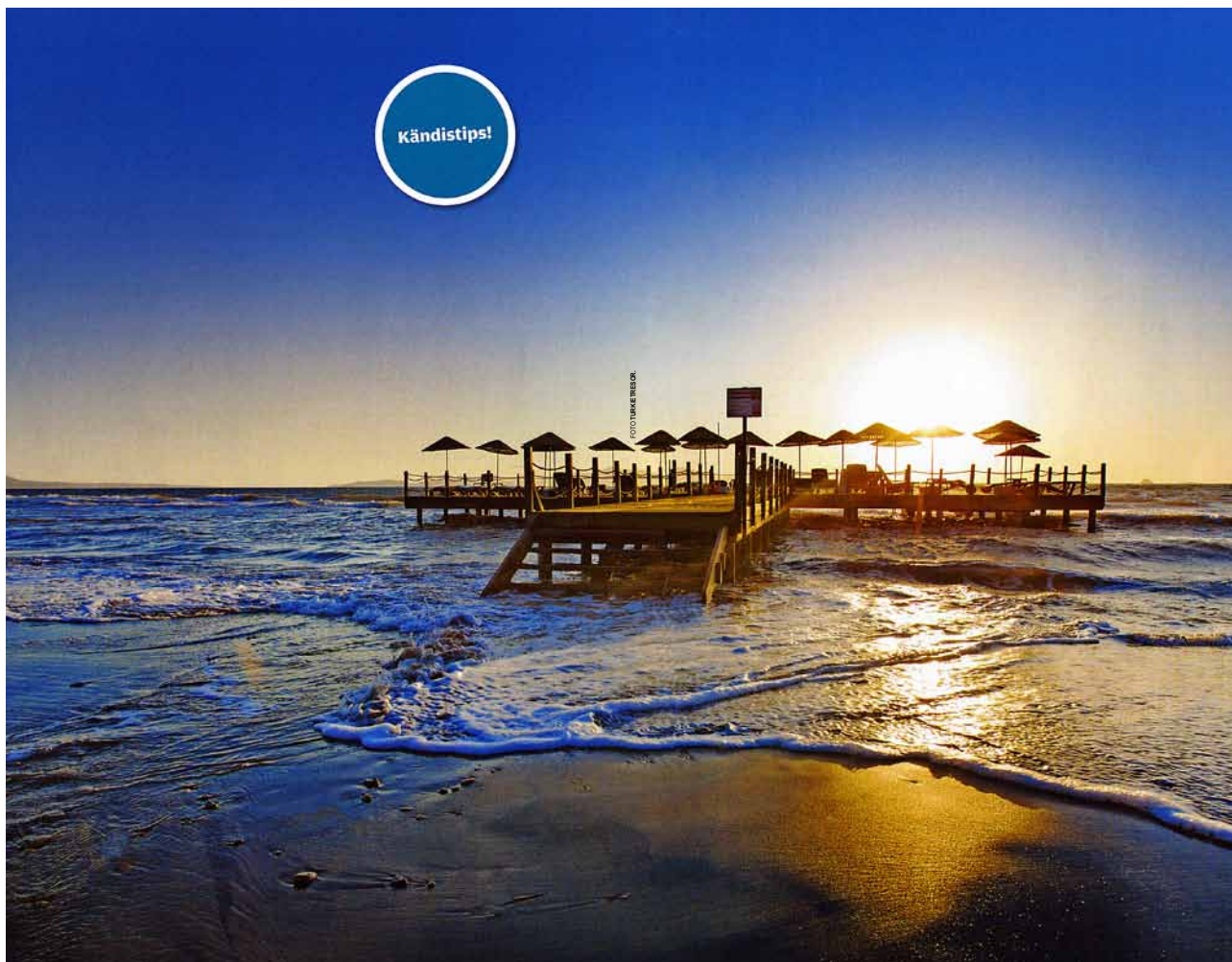
Arne König är ordförande i Europeiska Journalistfederationen (EFJ).

<<http://www2.amnesty.se/ap.nsf/483ac524c39fe7a6c12568f200391731/c5a9b4e3e69ae7a4c1257ac2007f3bca?OpenDocument>>.

Publicerad på Amnestys webbplats 27.11.2012.

Hämtat 18.9.2013.

Kändistips!



BODRUM, TURKIET

► "Vi har ett hus i Bodrum och brukar åka dit två gånger om året. Jag gillar det för att det nästan ligger i Europa men ändå inte. Det känns som en annan världsdelen men är ändå så nära. Där semesterar vi som riktiga svennebananer, tar det lugnt, äter god mat och bara hänger. Jag kan verkligen rekommendera området."

Felix Hergren, 46, skådespelare, regissör och komiker som bland annat regisserat och själv skådespelat i Sol-sidan. Något inte många vet är att han också driver den exklusiva resebyrå Grekturken Travel med sin kompanjon Uluc "Bullen" Telmen.



FOTO MAGNUS NORMAN-SÖDERBERG AGENTUR/TV4.